

Závery Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy

(2022/C 167/03)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

pripomínajúc politické súvislosti tejto otázky, ktoré sa uvádzajú v prílohe k týmto záverom,

PRIPOMÍNAJÚC, ŽE:

1. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania ⁽¹⁾ v Európe sa vo veľkej miere podieľajú na tvorbe, distribúcii a certifikácii vedomostí. Sú nenahraditeľné pri vytváraní európskeho vzdelávacieho priestoru, ako aj nového európskeho výskumného priestoru, a to v synerгии s európskym priestorom vysokoškolského vzdelávania. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania sú kľúčom k dosiahnutiu cieľa stanoveného v uznesení Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) – konkrétne zabezpečiť, aby najneskôr v roku 2030 podiel osôb vo veku 25 až 34 rokov s dosiahnutým terciárnym vzdelaním predstavoval aspoň 45 %.
2. V nadchádzajúcich rokoch sa zintenzívni rast počtu zápisov do inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ktorý už v ostatných desaťročiach predstavuje základný celosvetový trend. Očakáva sa, že počet osôb vo veku 25 až 34 rokov s terciárnou kvalifikáciou v krajinách OECD a G20 do roku 2030 dosiahne 300 miliónov ⁽²⁾.
3. Na budúci rozvoj inštitúcií vysokoškolského vzdelávania v Európe bude mať vplyv množstvo príležitostí a výziev. Svetové demografické trendy a globalizácia budú výzvou pre postavenie Európy ako významného centra tvorby vedomostí. Globálne otepľovanie a zhoršovanie životného prostredia, zrýchlenie technologických zmien a rastúce súperenie o digitálne technológie už ovplyvňujú stratégie a postavenie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania v rámci Európy i v globálnom kontexte. Dostupnosť veľkého počtu talentov s vynikajúcim vzdelaním a odbornou prípravou bude mať čoraz väčší význam pre Európu, aby si udržala a presadila svoje postavenie svetového lídra v kontexte zvýšenej celosvetovej konkurencie.
4. Rastúci dopyt po vysokokvalitnom a inkluzívnom vzdelávaní, ako aj excelentný výskum a inovácia v rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách medzitým zvyšuje globálne vytváranie sietí, pričom sa objavujú nové hrozby pre základné hodnoty a zásady, ktoré európske demokracie chcú presadzovať. Na európskej a celosvetovej úrovni prehlbovanie nerovností a výzvy spojené so starnutím spoločnosti zmenia trh práce a prehĺbia potrebu začlenenia a dosiahnutia vysokoškolského vzdelania, čo povedie k novým očakávaniam v súvislosti s celoživotným vzdelávaním.
5. Hospodárska obnova po pandémie a rýchly vývoj vedomostí, zručností a kompetencií súvisiacich s digitálnou a so zelenou transformáciou si vyžiada, aby inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zväzili ďalší rozvoj svojej infraštruktúry, zaviedli nové pedagogické nástroje, poskytovali pružné a krátkodobé vzdelávacie skúsenosti, pripravili učiacich sa na neustále sa meniace spoločenské prostredie a prostredie trhu práce a umožnili výskumným pracovníkom spolupracovať pri hľadaní inováčných riešení súčasných globálnych výziev.
6. Dosiahnutie inklúzie a excelentnosti si vyžaduje značné všeobecné investície do sektora vysokoškolského vzdelávania EÚ vzhľadom na súčasné priemerné výdavky na terciárne vzdelávanie v EÚ a vzhľadom na rastúci počet študentov a učiacich sa, ako aj na výzvy, ktorým inštitúcie vysokoškolského vzdelávania čelia.
7. Jedinečné postavenie vysokoškolského vzdelávania, ktoré slúži prelínajúcim sa úlohám v oblasti vzdelávania, výskumu, inovácie a služieb spoločnosti, je príležitosťou, ktorú treba využiť s cieľom využiť potenciál synerгий medzi týmito štyrmi oblasťami.

⁽¹⁾ Na účely týchto záverov sa pojem „inštitúcie vysokoškolského vzdelávania“ používa ako odkaz na širší sektor, ktorý predstavuje celú oblasť terciárneho vzdelávania, a preto sa vzťahuje na všetky typy inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vrátane, v súlade s vnútroštátnym právom alebo postupmi, výskumných univerzít, vysokých škôl, univerzít aplikovaných vied, inštitúcií vysokoškolského odborného vzdelávania a prípravy, ako aj vysokoškolských inštitúcií s umeleckým zameraním.

⁽²⁾ OECD (2020), *Resourcing Higher Education: Challenges, Choices and Consequences* (Zdroje pre vysokoškolské vzdelávanie: výzvy, voľby a dôsledky), Higher Education, OECD Publishing, Paríž.

8. Využitie týchto synergii je kľúčom k plneniu cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Bude potrebné podporovať partnerstvá viacerých zainteresovaných strán a spoluprácu s inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a medzi nimi navzájom.

9. V tejto súvislosti sa v uznesení Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) vyzvalo na vypracovanie „agendy pre transformáciu vysokoškolského vzdelávania so zameraním na inklúziu, inováciu, prepojenosť, digitálnu a ekologickú pripravenosť a medzinárodnú konkurencieschopnosť, ako aj na základné akademické hodnoty a vysoké etické zásady i na zamestnanie a zamestnateľnosť“.

10. V tej istej súvislosti sa v záveroch Rady o novom európskom výskumnom priestore identifikovali inštitucionálna transformácia, kariéra vo výskume, vedecké vzdelávanie, odborná príprava, medzinárodná spolupráca a šírenie poznatkov ako možné oblasti intenzívnejšej spolupráce medzi európskym výskumným priestorom, európskym priestorom vysokoškolského vzdelávania a rozmerom vysokoškolského vzdelávania v európskom vzdelávacom priestore. Rada tiež vzala na vedomie „návrh Komisie vypracovať plán opatrení na vytváranie synergii medzi vysokoškolským vzdelávaním a výskumom“ a vyjadrila podporu ďalšiemu rozvoju „aliancií európskych univerzít“ ako ukázkového príkladu moderných a inkluzívnych inštitúcií budúceho vysokoškolského vzdelávania v Európe“. V politickom programe EVP na obdobie 2022 – 2024, ktorý je pripojený k záverom Rady o budúcim riadení európskeho výskumného priestoru (EVP), sa určili opatrenia zamerané na inštitúcie vysokoškolského vzdelávania.

11. V záveroch o iniciatíve „Európske univerzity“ – prepojenie vysokoškolského vzdelávania, výskumu, inovácie a spoločnosti: príprava podmienok pre nový rozmer európskeho vysokoškolského vzdelávania Rada uznala, že „Európske univerzity“ by sa mali usmerňovať tak, aby prispievali „k posilneniu výskumných a inovačných rozmerov inštitúcií vysokoškolského vzdelávania v Európe vypracovaním spoločného programu, spoločných infraštruktúr a zdrojov“, ako aj vytvoriť „ešte silnejšie aliancie preskúmaním uskutočniteľnosti spoločného zápisu študentov a spoločného náboru akademických a výskumných pracovníkov v rámci rôznych vnútroštátnych systémov, aby sa v rámci aliancií zvýšila atraktivita, udržateľnosť a flexibilita ich kariéry v oblasti vzdelávania a výskumu“. Rada v nich zároveň vyzvala Komisiu a členské štáty, aby zväzili „udržateľnejšie nástroje financovania ‚Európskych univerzít‘, a to aj prostredníctvom využívania synergii medzi regionálnymi a vnútroštátnymi systémami a európskymi systémami, aby boli schopné realizovať svoju ambicióznú stratégiu“, a zároveň od roku 2022 vypracúvali jasné návrhy „s cieľom pomôcť v prípade potreby odstrániť prekážky spolupráce na európskej úrovni, a to napríklad preskúmaním potreby a uskutočniteľnosti spoločných európskych titulov v rámci aliancií ‚Európskych univerzít‘“.

12. V záveroch Rady na tému „Prehĺbenie európskeho výskumného priestoru: Zabezpečenie atraktívnych a udržateľných kariér a pracovných podmienok pre výskumných pracovníkov a realizácia cirkulácie mozgov“ Rada vyzvala Komisiu, „aby podporovala členské štáty pri navrhovaní politických opatrení zameraných na bezproblémovú a ambicióznú nadnárodnú spoluprácu medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania v Európe, najmä v oblasti akademickej a výskumnej kariéry, ktoré sú často prepojené, a pri tom podporovala inkluzívnosť, využívanie znásobovacieho potenciálu excelentnosti a zvyšovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti európskeho sektora vysokoškolského vzdelávania, čím sa zvýši atraktivnosť pre talenty z Európy aj spoza jej hraníc“. Súhlasí v nich aj s tým, že aliancie európskych univerzít a ich partnerstvá s miestnymi ekosystémami sú „vhodnými platformami na testovanie možných modelov podporujúcich interoperabilitu kariér vo výskume a na preskúmanie možností spoločných systémov náboru pracovníkov, systémov odbornej prípravy a kariérneho rastu, ktoré zohľadňujú aspekty výskumu aj výučby, ako aj na testovanie nových systémov odmeňovania a hodnotenia, a to aj pokiaľ ide o výučbu založenú na výskume“.

DOMNIEVA SA, ŽE:

13. Nadnárodná spolupráca medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania v celej Európe sa ďalej posilní, prehĺbi a zjednoduší, ak bude možné uvedené výzvy účinne riešiť na európskej úrovni. V tejto súvislosti Komisia predložila ambicióznou európsku stratégiu pre univerzity, ktorej cieľom je posilniť postavenie týchto inštitúcií a podporovať ich vo všetkých ich úlohách s cieľom posilniť ich spoluprácu a využiť ich silné stránky vzhľadom na ich zásadný prínos k reakcii Európy na budúce výzvy. Mali by sa zintenzívniť rôzne druhy prebiehajúcej spolupráce a príslušné výsledky a najlepšie postupy by sa mali vymieňať s cieľom inšpirovať celý sektor vysokoškolského vzdelávania v Európe, a to pri rešpektovaní právomoci členských štátov, akademickej slobody a inštitucionálnej autonómie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania.

14. Na dosiahnutie tohto cieľa sa v rámci spoločného úsilia na inštitucionálnej, vnútroštátnej a európskej úrovni majú sledovať štyri rovnako dôležité kľúčové ciele:

- posilnenie európskeho rozmeru vo vysokoškolskom vzdelávaní, výskume a v inovácii, ako aj synergii medzi nimi,
- podpora globálnej úlohy a vedúceho postavenia Európy vo svete,

- posilnenie obnovy Európy a reakcie na digitálnu a zelenú transformáciu,
- prehĺbenie európskeho pocitu spolupatričnosti na základe spoločných hodnôt.

VYZÝVA KOMISIU A ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY V SÚLADE SO SVOJIMI PRÍSLUŠNÝMI PRÁVOMOCAMI A S NÁLEŽITÝM OHLADOM NA ZÁSADU SUBSIDIARITY SPOLUPRACOVALI S INŠTITÚCIAMI VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA A ZAJINTERISOVANÝMI STRANAMI V ZÁJME DOSIAHNUTIA TÝCHTO KĹUČOVÝCH CIEĽOV:

Posilnenie európskeho rozmeru vo vysokoškolskom vzdelávaní, výskume a inovácii, ako aj synergií medzi nimi

15. Prehĺbená nadnárodná spolupráca prispieva k vytvoreniu európskeho vzdelávacieho priestoru a nového európskeho výskumného priestoru v plnej súčinnosti, a to tým, že posilňuje inštitúcie vysokoškolského vzdelávania a zvyšuje kvalitu vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácie v Európe ako celku. Prostredníctvom nových rozmerov, formátov a príležitostí na mobilitu medzi disciplínami a sektormi a krajinami spolu s atraktívnymi a udržateľnými akademickými a výskumnými kariérami, ako aj otvoreným vzdelávaním a otvorenou vedou im umožňuje lepšie riešiť spoločenské výzvy a vybaviť študentov, celoživotne sa vzdelávajúce osoby a výskumných pracovníkov správnymi vedomosťami, zručnosťami a kompetenciami pre ich budúci profesijný a osobný rozvoj. Osobitná pozornosť by sa mala venovať študentom a mladým výskumným pracovníkom, ktorých štúdium a kariéru výrazne zasiahla pandémia, ako aj osobám z vidieckych a odľahlých oblastí, ako sú najvzdialenejšie regióny.
16. Aliancie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ako napríklad „Európske univerzity“, môžu preukázať potenciál rozsiahlej a dlhodobej inštitucionálnej spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Takéto aliancie majú potenciál vytvárať skutočnú európsku pridanú hodnotu dosiahnutím kritického množstva v európskom meradle prostredníctvom dlhodobého záväzku všetkých zúčastnených strán. Uľahčujú voľný pohyb v celej Európe na účely štúdií, práce a výskumu na základe spoločných záujmov. Vďaka vysokému stupňu integrácie, transparentnosti a otvorenosti môžu mať v rámci Európy a pre Európu transformačný vplyv. Tento transformačný vplyv sa zvýši prostredníctvom koordinácie a komplementárnosti s inými európskymi, vnútroštátnymi, regionálnymi, miestnymi a prípadne medzinárodnými iniciatívami a sieťami.
17. Na plné využitie pridanej hodnoty aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ako sú „Európske univerzity“, je potrebná ďalšia podpora na európskej a prípadne vnútroštátnej úrovni prostredníctvom postupného prístupu. Tieto aliancie, ktoré sú katalyzátorom inštitucionálnej transformácie, by sa mali v prípade potreby podporiť pri budovaní silného výskumného a inovačného rozmeru a pri vykonávaní spoločných inovačných vzdelávacích programov na všetkých úrovniach v rámci prístupu zameraného na študentov a založeného na výskume a inovácii, pričom by prípadne mohli udeľovať spoločné diplomy na základe európskych kritérií, ktoré spoločne vytvoria členské štáty a príslušné zainteresované strany v súlade s nástrojmi bolonského procesu. Tieto aliancie by sa mali v prípade potreby podporovať aj pri zlepšovaní riadenia ľudských zdrojov, pokiaľ ide o možný spoločný nábor akademických a výskumných pracovníkov; pri podpore rozvoja atraktívnej a udržateľnej kariéry a pri spoločnom využívaní zdrojov a štruktúr, napríklad laboratórií a platforiem.
18. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali nabádať, aby naďalej podporovali všetky typy mobility študentov, zamestnancov a výskumných pracovníkov, ktorá prispieva k akademickému úspechu a osobným úspechom tým, že všetkým študentom, zamestnancom a výskumným pracovníkom umožňuje získať medzinárodné a medzikultúrne kompetencie prostredníctvom internacionalizácie učebných plánov alebo účasti v inovačných medzinárodných prostrediach vo svojich domovských inštitúciách, pričom sa plne uznáva hodnota prezenčného vzdelávania a fyzickej mobility, ako aj potreba vyváženej cirkulácie mozgov.
19. V tejto súvislosti zohráva podpornú úlohu Európsky rok mládeže. Je vhodné pripomenúť cieľ, ktorým je dosiahnuť, aby aspoň 20 % absolventov v rámci európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania absolvovalo štúdium alebo odbornú prípravu v zahraničí, ako sa opätovne potvrdilo v rímskom ministerskom komuniké z 19. novembra 2020, a tiež podporu, ktorá sa má poskytnúť iniciatíve „Európske univerzity“ na dosiahnutie ambiciózneho cieľa, aby sa 50 % študentov zúčastňovalo na programe mobilita, ako sa uvádza v záveroch Rady o iniciatíve „Európske univerzity“ – prepojenie vysokoškolského vzdelávania, výskumu, inovácie a spoločnosti: príprava podmienok pre nový rozmer európskeho vysokoškolského vzdelávania.
20. Na dosiahnutie týchto cieľov by sa členské štáty a Komisia v spolupráci s inštitúciami vysokoškolského vzdelávania mali usilovať o zjednodušenie administratívnych postupov pre inštitúcie, a to aj ďalším rozšírením vykonávania iniciatívy Európska študentská karta a ďalším vykonávaním automatického vzájomného uznávania akademických kvalifikácií a študijných pobytov v zahraničí, v spolupráci s národnými informačnými centrami pre akademické uznávanie (NARIC). Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali nabádať, aby v plnej miere využívali digitálne nástroje na mobilitu a uznávanie, podporovali viacjazyčnosť, medzikultúrnosť a začleňovanie študentov s obmedzenými príležitosťami do svojich kampusov a do svojich učebných plánov zahrnuli mobilitu.

Podpora globálnej úlohy a vedúceho postavenia Európy vo svete

21. V spoločnom oznámení s názvom Global Gateway (globálna brána) sa uvádza, že pre Európu má strategický geopolitický význam internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania a výskumu. Je potrebné, aby globálna spolupráca v oblasti vysokoškolského vzdelávania bola založená na základných hodnotách a zásadách, ktorých jadrom je akademická sloboda, autonómia inštitúcií, otvorené vzdelávanie a otvorená veda. Predpokladom medzinárodnej spolupráce by mali byť zásady reciprocity a rovnakých podmienok. Vo vzťahoch v oblasti výskumu a inovácie a v rokovaníach s globálnymi partnermi by sa mala dodržiavať hlavná zásada „také otvorené, ako je len možné, také uzavreté, ako je potrebné“. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali podporovať prostredníctvom koordinovaného európskeho prístupu s cieľom presadzovať tieto európske hodnoty a zásady na celosvetovej úrovni v záujme vyváženej a vzájomne prospešnej spolupráce, ktorá je súčasťou mäkkej moci a kapacity Európy ako globálneho tvorcu noriem. Spolupráca s tretími krajinami v oblasti vysokoškolského vzdelávania a výskumu musí byť založená na spoločnom chápaní a spoločnom využívaní týchto hodnôt a zásad podporovaných na európskej úrovni v súlade s ďalšími strategickými záujmami Únie v súlade s konferenciou v Marseille o globálnom prístupe.
22. Užšia európska spolupráca môže byť prospešná pri podpore inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a vybavení výskumníkov, školiteľov, študentov a zamestnancov potrebnými nástrojmi na riešenie výziev spravodlivej globálnej spolupráce, ako sú nerovnosť, zahraničné zasahovanie a prekážky otvorenej vedy. Je tiež potrebné podporovať informované a nezávislé porozumenie zainteresovaných strán z tretích krajín. Na to, aby sa Európska únia mohla stať bezpečným miestom pre slobodu vedeckého výskumu a demokratické hodnoty, by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali prostredníctvom európskych a vnútroštátnych systémov a pri plnom rešpektovaní zásady excelentnosti podporovať v tom, aby boli otvorené pre študentov, výskumných pracovníkov a akademických pracovníkov, ktorých sloboda je ohrozená.
23. S cieľom posilniť svoju konkurencieschopnosť na celosvetovej úrovni by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali nabádať, aby mobilizovali miestne alebo regionálne ekosystémy, a tým podporovali územnú súdržnosť, a to prostredníctvom silných partnerstiev s výskumnými organizáciami, aktérmi v oblasti inovácie, financovateľmi a hospodárskymi a so sociálnymi partnermi, a zároveň posilňovali úzku interakciu s miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi orgánmi. V záujme podpory rozmanitosti a excelentnosti európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania na celosvetovej úrovni by sa mala vykonať ďalšia práca a členským štátom by sa mala poskytnúť ďalšia podpora na európskej úrovni s cieľom presadzovať vnútroštátne politiky, napríklad prostredníctvom iniciatív excelentnosti a regionálnych a miestnych centier.
24. Nadnárodná spolupráca medzi európskymi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania zvyšuje ich atraktivnosť pre medzinárodných študentov, výskumných pracovníkov a globálnych partnerov a zvyšuje kvalitu ponúk vzdelávania a výskumného a inovačného potenciálu. Existujúce európske programy, ako sú Erasmus+, nástroje vonkajšej činnosti Únie a Horizont Európa, by sa mali využívať v rámci činností zahrnutých do ich právnych základov a mali by sa hodnotiť podľa ich príslušných hodnotiacich kritérií na podporu aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ako sú „Európske univerzity“ a znalostné a inovačné spoločenstvá (ZIS), pri rozvoji spoločných činností a stratégií internacionalizácie v rámci vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácie. To by im pomohlo profilovať sa na medzinárodnej úrovni, budovať siete s kľúčovými partnermi na celom svete, posilniť kapacity partnerov v tretích krajinách a posilniť medzinárodnú (vnútro podnikovú a vonkajšiu) mobilitu študentov, výskumných pracovníkov, akademických pracovníkov a zamestnancov. V plnej miere by sa mal využiť Globálny dohovor UNESCO o uznávaní kvalifikácií týkajúcich sa vysokoškolského vzdelávania z roku 2019, keďže sa ním uľahčuje medzinárodná mobilita študentov, a tak sa otvára potenciál pre internacionalizáciu európskeho vysokoškolského vzdelávania. Spoločným európskym úsilím voči tretím krajinám by sa mohla tiež prostredníctvom prístupu Tím Európa ďalej podporovať ponuka európskeho vysokoškolského vzdelávania a rozvíjať vzájomne prínosné aktivity v oblasti budovania kapacít.

Posilnenie obnovy Európy a reakcie na digitálnu a zelenú transformáciu

25. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali ďalej nabádať, aby premieňali vedomosti na zručnosti, kompetencie a inovácie. Je možné, že dosiahnuť pri plnom rešpektovaní akademickej slobody rozvíjaním úzkej spolupráce s hospodárskymi, sociálnymi a priemyselnými partnermi v rámci miestnych a regionálnych výskumných a inovačných ekosystémov a uľahčovaním medziodvetvovej mobility medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a inými partnermi, pričom sa bude vychádzať najmä zo stratégií pre inteligentnú špecializáciu a z Európskeho inovačného a technologického inštitútu a zo znalostných a inovačných spoločenstiev (ZIS). Táto spolupráca by mohla byť veľmi prospešná aj pre miestne podniky a MSP a mohla by študentom, výskumným pracovníkom, akademickým pracovníkom, školiteľom a zamestnancom poskytnúť príležitosť na odbornú prípravu napr. v oblasti riadenia duševného vlastníctva, prenosu vedomostí a podnikania vrátane prístupu k financiám v ktorejkoľvek fáze ich kariéry. Pri hodnotení ich kariéry je potrebné zohľadniť celú škálu akademických činností v akademickej obci aj mimo nej vo všetkých aspektoch poslania inštitúcií vysokoškolského vzdelávania. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by tiež mali zlepšiť svoju schopnosť angažovať sa vo svojich ekosystémoch tým, že budú sprostredkovať potrebné vedomosti, zručnosti a kompetencie, najmä v strategických priemyselných odvetviach, a podporia prenos vedomostí a technológií a vytváranie spoločností spin-off.

26. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mohli podporovať v záujme zlepšenia vzdelávania zameraného na študentov a založeného na výskume, ktorého cieľom je poskytnúť študentom aktuálne kompetencie, zručnosti a vedomosti, ako aj rozvíjať ich výskumné zručnosti a skúsenosti. Študenti by sa mohli podporovať aj v tom, aby pracovali v rôznych akademických disciplínach, a to v rámci prístupov založených na výzvach.
27. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu zohrávať kľúčovú úlohu v celoživotnom vzdelávaní a pri reakcii na transformáciu trhu práce tým, že sa otvoria všetkým typom učiacich sa a podporia ich zamestnateľnosť vrátane rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností. Na tento účel by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali podporovať pri využívaní digitalizácie na podporu inovačných vzdelávacích a vyučovacích metód a pri navrhovaní a zavádzaní flexibilných a prispôbivých vzdelávacích dráh vrátane, ak je to vhodné, kratších kurzov alebo vzdelávacích skúseností, ktoré môžu viesť k mikrocertifikátom, pričom by sa nemali odchyľovať od základnej zásady úplných študijných programov. S cieľom rozvíjať relevantné zručnosti, kompetencie, postoje a podnikateľského ducha študentov by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali nabádať, aby spolupracovali so svojimi ekosystémami, podporovali pracovné skúsenosti, ako sú stáže, učňovská príprava a dobrovoľnícke príležitosti, a v prípade potreby ďalej rozvíjali podnikateľské dráhy, ktoré študentom umožňujú vykonávať podnikateľské projekty počas štúdia.
28. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore zelenej transformácie a plnení cieľov udržateľného rozvoja ako charakteristického prvku kvality na celosvetovej úrovni. V tejto súvislosti by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania v celej Európe mali podporovať s cieľom zaviesť udržateľné a ekologické prístupy v relevantných prípadoch s využitím celoinštitucionálneho prístupu ako súčasť svojich misií, infraštruktúr a operácií.
29. Na účely zelenej transformácie by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali nabádať k tomu, aby rozvíjali interdisciplinárne vedomosti, zručnosti a kompetencie, podporovali získavanie a využívanie vedomostí o udržateľnosti medzi všetkými učiacimi sa a komunitami a do učebných plánov vo všetkých príslušných odvetviach začlenili vzdelávanie v oblasti udržateľnosti. Mali by sa nabádať na to, aby zadávali a vykonávali výskum, ktorý vychádza z vedomostnej základne o udržateľnosti.
30. Ako sa ukázalo počas pandémie ochorenia COVID-19, digitálne technológie sú silným nástrojom transformácie systémov vysokoškolského vzdelávania v Európe, pričom inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zasa pomáhajú urýchľovať digitálnu transformáciu v Európe.
31. Je potrebné zabezpečiť pre inštitúcie vysokoškolského vzdelávania vysokú pripojiteľnosť a vysokovýkonné digitálne infraštruktúry a služby, ktoré by mali byť v čo najväčšej miere interoperabilné a zdieľané v celej Európe, mali by sa opierať o európske normy ⁽³⁾ a využívať dôveryhodné technológie v súlade s osobitnými potrebami inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ako sú napríklad zabezpečené údaje.
32. Urýchlenie digitálnej transformácie Európy znamená poskytovanie digitálnej a dátovej gramotnosti všetkým študentom, školiteľom, zamestnancom, akademickým a výskumným pracovníkom a v relevantných prípadoch širšej verejnosti. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zohrávajú v tejto súvislosti kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o vybavenie učiacich sa novými digitálnymi kompetenciami a ich etickou zložkou, ako je správa údajov, umelá inteligencia, vysokovýkonná výpočtová technika a kybernetická bezpečnosť, a vykonávanie výskumu a inovácie.
33. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mali v plnej miere využívať digitálne prostriedky s cieľom zvýšiť kvalitu vzdelávacích skúseností študentov, zamestnancov, akademických pracovníkov a výskumných pracovníkov a riešiť sociálne nerovnosti a zároveň plne uznať hodnotu osobného vzdelávania. V záujme preklenutia digitálnej priepasti by sa mali podporovať iniciatívy poskytujúce rovnaký prístup k individualizovaným vzdelávacím príležitostiam pre všetkých, napríklad prostredníctvom virtuálnej alebo hybridnej výučby na vzdialených miestach vzdelávania. Inštitúciám vysokoškolského vzdelávania by sa pri ich úsilí o spoločné využívanie platforiem a interoperabilných nástrojov, ktoré umožňujú výmenu údajov a zároveň poskytujú vysokokvalitné a používateľsky ústretové vzdelávacie zdroje, ako sú online kurzy, mala poskytovať podpora.

Prehľad európskeho pocitu spolupatričnosti na základe spoločných hodnôt

34. Na prehľad európskeho pocitu spolupatričnosti a podporu nášho európskeho spôsobu života je kľúčové presadzovať a chrániť európske demokratické hodnoty, podporovať rozmanitosť, inkluzívnosť a rodovú rovnosť a posilňovať kvalitu a relevantnosť vysokoškolského vzdelávania pre nadčasové zručnosti. Inštitúcií vysokoškolského vzdelávania sú samostatné a akademická a vedecká sloboda je hlavnou zásadou ich poslania a činnosti.

⁽³⁾ Carretero Gomez, S., Vuorikari, R. and Punie, Y., DigComp 2.1: *The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use* (Rámec digitálnych kompetencií pre občanov s ôsmimi úrovňami spôsobilosti a príkladmi používania), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2017.

35. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali podporovať v ich úsilí chrániť vzdelávanie a vedu pred dezinformáciami, podporovať otvorenú vedu a brániť demokratické hodnoty. V tejto súvislosti sú inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zárukou demokracie a hlavným fórom pre občiansku vedu, ktoré pripravuje študentov na aktívne občianstvo a zapojenie verejnosti.
36. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu na základe fundovaných a prehľadných informácií podnecovať verejnú diskusiu prostredníctvom širšieho prístupu k publikáciám a výskumným údajom a organizovaním verejných podujatí s cieľom šíriť výsledky výskumu a diskutovať o nich. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu byť kľúčovými aktérmi v boji proti skreslenému využívaniu výskumu a predstavovať rozhranie medzi vzdelávaním, výskumom, inováciou, verejnými orgánmi a občianskou spoločnosťou. Túto úlohu by inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mohli ešte viac posilniť a využiť na systematickejšiu spoluprácu so všetkými spoločenskými aktérmi vrátane verejných a súkromných inovátorov, regionálnych a miestnych orgánov verejnej moci, medzi ktoré patria školy, médiá, organizácie vedeckej popularizácie a organizácie občianskej spoločnosti, ako sú združenia spotrebiteľov, používateľov alebo pacientov.
37. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mali zabezpečiť, aby sa študenti, akademickí pracovníci, výskumní pracovníci a zamestnanci zúčastňovali na ich riadení ako plnoprávni členovia a konštruktívni partneri komunity vysokoškolského vzdelávania. V tejto súvislosti môžu byť študenti zapojení do rozhodovacích mechanizmov, a to aj pokiaľ ide o učebné osnovy, ako aspekt základných akademických hodnôt, znak demokracie a kultúry dialógu v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania.
38. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali podporovať a povzbudzovať v ich úsilí o zabezpečenie začlenenia a úspechu svojich študentov, akademických pracovníkov, výskumných pracovníkov a zamestnancov a o presadzovanie rovnakých príležitostí bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, sociálne a ekonomické zázemie, zdravie, zdravotné postihnutie, vek, sexuálnu orientáciu, migrantský pôvod a zemepisnú polohu. Na tento účel by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali podporovať pri zabezpečovaní dobrých životných podmienok pre všetkých pri zachovaní väčšej sociálnej rozmanitosti. V tejto súvislosti by sa inštitúcie vysokoškolského vzdelávania mali nabádať na to, aby oslovili nedostatočne zastúpené skupiny s cieľom zlepšiť ich prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu a pomôcť im dokončiť štúdium, a to pri náležitom zohľadnení študentov a mladých výskumných pracovníkov, ktorých štúdium a kariéra výrazne zasiahla pandémia, ako aj študentov a mladých výskumných pracovníkov z vidieckych a odľahlých oblastí, ako sú najvzdialenejšie regióny.
39. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by sa mali podporovať a nabádať, aby prijali príslušné opatrenia na zlepšenie rodovej rovnováhy vo svojich študentských a zamestnaneckých orgánoch, a to aj v súvislosti s kariérnym postupom akademických pracovníkov.
40. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu využívať inovačné vyučovacie nástroje a pedagogické postupy vrátane digitálnych nástrojov s cieľom ponúknuť prístup k vzdelávaniu zameraný na študentov bez ohľadu na sociálno-ekonomické alebo vzdelávacie zázemie. S cieľom znížiť nerovnosti a podporovať osobné úspechy by sa mali inštitúcie vysokoškolského vzdelávania nabádať na to, aby poskytovali individualizované poradenstvo a podporné služby, a to najmä pre začínajúcich študentov, so zohľadnením vzdelávacieho štýlu a dráhy, ako aj socio-ekonomického zázemia jednotlivých učiacich sa.

KONKRÉTNE VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁT Y A KOMISIUM ABY V SÚLADE SO SVOJIMI PRÍSLUŠNÝMI PRÁVOMOCAMI A S NÁLEŽITÝM OHLADOM NA ZÁSADU SUBSIDIARITY PODPORILI ALIANCIE INŠTITÚCIÍ VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA AKO NAPRÍKLAD „EURÓPSKE UNIVERZITY“:

41. Naďalej by sa všetkými vhodnými a relevantnými prostriedkami mali podporovať všetky typy aliancií inštitúcií vysokoškolského vzdelávania s cieľom uľahčiť činnosti spolupráce založené na vysokej kvalite, excelentnosti, vplyve, inkluzívnosti a geografickej rovnováhe a identifikovať prekážky a riešenia, ktoré by mohli byť spoločné pre všetky aliancie. Konkrétnejšie, na základe preskúmania prvých pilotných aliancií v polovici trvania by sa malo pokračovať v zavádzaní iniciatívy „Európske univerzity“. To by tiež umožnilo zoskupovať činnosti s cieľom vymieňať si najlepšie postupy v oblasti vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácie a služieb pre spoločnosť.
42. V prvom rade by sa mali podporovať aliancie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, aby v plnej miere využívali existujúce programy financovania, ako aj podporné nástroje na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni s cieľom zväčšiť a prehĺbiť ich spoluprácu.
43. V prípade potreby a v úzkej spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi, alianciami inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a zainteresovanými stranami by sa mali prijať kroky na prekonanie prekážok hlbšej, dlhodobej a pružnej nadnárodnej spolupráce a navrhnuť inštitucionalizované nástroje spolupráce na základe predbežného dôkladného posúdenia ich potreby, prínosov a uskutočniteľnosti. Cieľom je poskytnúť alianciám na dobrovoľnom základe voľnosť konať spoločne, prijímať spoločné strategické rozhodnutia, experimentovať so spoločným náborom, navrhovať spoločné učebné osnovy alebo združovať zdroje a ľudské, technické, dátové, vzdelávacie, výskumné a inovačné kapacity.

44. Hoci sa dôraz kladie na vykonávanie európskeho prístupu k zabezpečeniu kvality spoločných programov, mali by sa podniknúť ďalšie kroky na uznanie hodnoty inovačných nadnárodných vzdelávacích skúseností a na zvýšenie viditeľnosti, atraktívnosti a reputácie takýchto spoločných programov, ktoré poskytujú aliancie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, v Európe i mimo nej. Mali by sa preskúmať spoločné kritériá, ktoré by mohli viesť k potenciálnej európskej značke pre spoločné programy. Neskôr by sa v súlade s existujúcimi nástrojmi bolonského procesu mohlo uvažovať o možnom návrhu spoločných diplomov na všetkých úrovniach a ich poskytovaní na vnútroštátnej, regionálnej alebo inštitucionálnej úrovni, a to na dobrovoľnom základe a na základe týchto spoločne vytvorených európskych kritérií. Tento proces by sa mal uskutočniť v úzkej spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi, alianciami inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a zainteresovanými stranami.
45. Výsledky prieskumných procesov uvedených v bodoch 43 a 44 by sa v každej fáze oznámili Rade na účely ďalšieho rozhodnutia.
46. Na vnútroštátnej úrovni by sa mali umožniť efektívne a účinné postupy zabezpečovania kvality s cieľom uľahčiť európsky prístup k zabezpečeniu kvality spoločných programov v súlade so Štandardmi a s usmerneniami na zabezpečovanie kvality v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG), a to pri zohľadnení významu kvality, výskumu a zamestnateľnosti.
47. Na to, aby aliancie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania mohli dosiahnuť svoj plný potenciál tým, že budú riešiť otázku finančných nákladov na nadnárodnú spoluprácu s cieľom pokryť všetky svoje misie v dlhodobom horizonte, by sa mali podniknúť kroky na dosiahnutie udržateľnejšej, celostnejšej a integrovanejšej perspektívy financovania zo strany EÚ. V tejto súvislosti by Komisia mala v úzkej konzultácii s členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami do roku 2024 otestovať pilotné prístupy k možným riešeniam a následne podať Rade správu na ďalšie rozhodnutie.

V RÁMCI ĎALŠÍCH KROKOV, S NÁLEŽITÝM OHEADOM NA ZÁSADY SUBSIDIARITY A INŠTITUCIONÁLNEJ AUTONÓMIE A V SÚLADE S VNÚTROŠTÁTNYMI OKOLNOSŤAMI:

48. VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby podporovali a chránili základné akademické hodnoty vrátane akademickej slobody a integrity v súlade s rímskym ministerským komuniké z roku 2020 a Bonnskou deklaráciou o slobode vedeckého výskumu.
49. VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby v spolupráci s príslušnými zainteresovanými stranami spoločne prijali opatrenia na vytvorenie synergií medzi vysokoškolským vzdelávaním, výskumom a inováciou v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave a štruktúrami riadenia európskeho výskumného priestoru. Tieto činnosti by mali preukázať skutočnú pridanú hodnotu na európskej úrovni a zamerať sa na dosiahnutie uvedených kľúčových cieľov a mali by ich vykonávať Komisia a na dobrovoľnom základe členské štáty akýmkoľvek vhodným spôsobom podľa vnútroštátneho kontextu.
50. VYZÝVA Komisiu, aby do polovice roka 2022 predložila Rade na účely informovania a ďalšieho rozhodnutia plán spoločného navrhovania nových nástrojov. V tomto pláne by sa uviedli kľúčové míľniky a zapojené expertné skupiny. Pri plnení kľúčových cieľov sa budú brať do úvahy: opatrenia uvedené v oznámení Komisie o európskej stratégii pre univerzity; uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030); a príslušné opatrenia určené v politickom programe európskeho výskumného priestoru na roky 2022 – 2024, ktorý je pripojený k záverom Rady o budúcom riadení európskeho výskumného priestoru (EVP), ako aj hodnoty a zásady stanovené v odporúčaní Rady o Pakte pre výskum a inováciu v Európe.
51. VYZÝVA Komisiu, členské štáty a zainteresované strany, aby sa zapojili do posilnenej spolupráce s cieľom realizovať tieto synergie, a to na základe existujúcich riadiacich štruktúr strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave a európskeho výskumného priestoru, a to v úzkej súčinnosti s európskym priestorom vysokoškolského vzdelávania a využívaním najlepších postupov inštitúcií vysokoškolského vzdelávania. V tejto súvislosti by sa v prípade potreby a s jasne vymedzenými témami spoločného záujmu a so spoločným cieľom mohli zväziť spoločné stretnutia generálnych riaditeľov pre vysokoškolské vzdelávanie a ERAC.

52. VYZÝVA Komisiu a členské štáty, aby sa usilovali o dosiahnutie týchto kľúčových cieľov prostredníctvom úzkej spolupráce so zastrešujúcimi organizáciami na úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni alebo inými príslušnými organizáciami, ktoré sú relevantné na úrovni EÚ a zastupujú zainteresované strany, ako sú: inštitúcie vysokoškolského vzdelávania vrátane aliancií európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, združenia študentov, agentúry zabezpečujúce kvalitu, výskumné a technologické organizácie, podniky, ktoré sa intenzívne venujú výskumu a inovácií, vrátane MSP, individuálni výskumní pracovníci a inovátori, výskumné infraštruktúry, organizácie zamerané na financovanie výskumu a inovácie a akadémie vied. Mohli by sa zväziť pravidelné stretnutia, ako je Fórum univerzít pre budúcnosť Európy, s cieľom diskutovať o vykonávaní stratégie a podporiť výmenu osvedčených postupov. Výsledky tohto fóra by mali byť základom pre ďalší vývoj a prácu príslušných skupín strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave a európskeho výskumného priestoru v súčinnosti s európskym priestorom vysokoškolského vzdelávania.
  53. VYZÝVA členské štáty, aby s podporou Komisie využívali mnohostranné výmeny s cieľom podporiť výmenu osvedčených postupov a partnerské učenie z iných členských štátov.
  54. Berie NA VEDOMIE zámer Komisie racionalizovať nástroje monitorovania vysokoškolského vzdelávania. Mohol by sa tým zvýšiť ich potenciál a význam pre tvorcov politik, inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, študentov a výskumných pracovníkov bez toho, aby sa zvýšilo administratívne zaťaženie členských štátov alebo inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, s cieľom poskytovať informácie o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní európskej stratégie na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a pomôcť členským štátom, ktoré chcú vypracovať opatrenia, ku ktorým chcú prispieť na základe spoľahlivých dôkazov a údajov. Účast' členských štátov na tomto procese je dobrovoľná. NAVRHUJE, aby ďalšie diskusie vychádzali z mapovacej štúdie týkajúcej sa potenciálneho a právneho rámca príslušných monitorovacích nástrojov. ZDÔRAZŇUJE, že táto úloha by sa mala rozvíjať v súčinnosti s procesom koordinácie a monitorovania politiky EVP vrátane prehľadovej tabuľky EVP.
  55. VYZÝVA Komisiu, aby členským štátom pravidelne predkladala aktuálne informácie o pokroku vo vykonávaní uvedených opatrení a aby v úplnej správe Komisie o európskom vzdelávacom priestore v roku 2025 predložila komplexný prehľad, v ktorom zohľadní aj pokrok dosiahnutý pri vykonávaní európskeho výskumného priestoru.
-

PRÍLOHA

Politické súvislosti**Európska rada**

- Závery Európskej rady, 14. decembra 2017 (EUCO 19/1/17 REV 1)

Rada Európskej únie

- Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/2122 z 26. novembra 2021 o Pakte pre výskum a inováciu v Európe (Ú. v. EÚ L 431, 2.12.2021, s. 1.)
- Závery Rady o budúcom riadení európskeho výskumného priestoru (EVP) (14308/21, 26. novembra 2021)
- Závery Rady o globálnom prístupe k výskumu a inovácii – Európska stratégia medzinárodnej spolupráce v meniacom sa svete (12301/21, 28. septembra 2021)
- Závery Rady o iniciatíve „Európske univerzity“ – prepojenie vysokoškolského vzdelávania, výskumu, inovácie a spoločnosti: príprava podmienok pre nový rozmer európskeho vysokoškolského vzdelávania (Ú. v. EÚ C 221, 10.6.2021, s. 14).
- Závery Rady – Prehľad európskeho výskumného priestoru: Zabezpečenie atraktívnych a udržateľných kariér a pracovných podmienok pre výskumných pracovníkov a realizácia cirkulácie mozgov (9138/21, 28. mája 2021)
- Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) (Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1.)
- Závery Rady o novom európskom výskumnom priestore (13567/20, 1. decembra 2020)
- Odporúčanie Rady z 26. novembra 2018 týkajúce sa podpory automatického vzájomného uznávania kvalifikácií získaných v rámci vysokoškolského vzdelávania, vyššieho sekundárneho vzdelávania a odbornej prípravy a výsledkov študijných pobytov v zahraničí (Ú. v. EÚ C 444, 10.12.2018, s. 1).
- Závery Rady o formovaní vízie európskeho vzdelávacieho priestoru (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 7.)
- Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1)

Európska komisia

- Boj proti zahraničnému zasahovaniu do výskumu a inovácií [SWD(2022) 12 final]
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o európskej stratégii pre univerzity [COM(2022) 16 final]
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o globálnom prístupe k výskumu a inováciám – Európska stratégia medzinárodnej spolupráce v meniacom sa svete [COM(2021) 252 final/2]
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Nová éra výskumu a inovácie [COM(2020) 628 final]
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 [COM(2020) 625 final]
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť [COM(2020) 274 final]

Európska komisia a vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku

- Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke – Global Gateway [JOIN(2021) 30 final]

Vyhlasenia

- Rímske ministerské komuniké (19. novembra 2020)
  - Bonnská deklarácia o slobode vedeckého výskumu (20. októbra 2020)
-